

Šebánek, Jindřich

**[Urkundenbuch des Burgenlandes und der angrenzenden Gebiete der
Komitate Wieselburg, Ödenburg und Eisenburg. II. Band, Die
Urkunden von 1271 bis 1301]**

Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity. C, Řada historická.
1968, vol. 17, iss. C15, pp. 150-151

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/102350>

Access Date: 16. 02. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University
provides access to digitized documents strictly for personal use, unless
otherwise specified.

Závěrem je třeba nejen znovu ocenit hodnotu příspěvku autorčina, nýbrž i fakt, že ve Vídni na Institutě jsou taková „hraniční témata“, jaká máme před sebou, zadávána. Je nepochybné, že máme s Rakusany mnoho vědeckých problémů v tom smyslu společných, že k jejich řešení lze dospět jen vzájemnou spoluprací. Každý pokus o tuto spolupráci je třeba proto živě uvítat.

Jindřich Sebánek

Urkundenbuch des Burgenlandes und der angrenzenden Gebiete der Komitate Wieselburg, Ödenburg und Eisenburg. Herausgegeben im Auftrage der Burgenländischen Landesregierung. II. Band. Die Urkunden von 1274 bis 1301. Bearbeitet von Irma Traut Lindeck — Pozza unter Benützung der Vorarbeiten von W. Goldinger, R. Neck, H. Wagner u. E. Zöllner.

In: Publikationen des IÖG VII. Reihe, Graz—Köln 1965, S. XIII + 410 in 4°.

Vor elf Jahren hat der Unterzeichnete den ersten, im Jahre 1955 von Hans Wagner herausgegebenen Band des Burgenländischen Urkundenbuches (UB) ausführlich in den Mitteilungen des Osterreichischen Staatsarchivs (1956, S. 619—624) besprochen und wenig später sogar auch einen Aufsatz in margine desselben Bandes in tschechischer Sprache (*Další studie k českému diplomatáři — Na kraj Burgenlandského diplomatáře*) in *Histor. studie SAV*, III. (1957), S. 303—322, veröffentlicht.

In dieser Anzeige des knapp zehn Jahre nach der Herausgabe des I. Bandes herausgegebenen II. Bandes desselben Diplomatars ist es allenfalls möglich, sich mehrfach auf die soeben genannten Veröffentlichungen zu berufen. Dies um so mehr, da die Herausgeberin des II. Bandes des UB in der Einleitung zu demselben (S. VII) ausdrücklich erklärt, sie habe grundsätzlich in ihrem Werke jene Editionsprinzipien beibehalten, die H. Wagner in seiner Einleitung als für den I. Band geltend formuliert hatte. Drei Punkte wären demnach an dieser Stelle in den Vordergrund unserer Beobachtungen zu rücken: a) Zu welchen Veränderungen es in der Anlage des II. Bandes im Vergleich zu der des ersten gekommen ist. b) Inwieweit es der Herausgeberin tatsächlich gelungen ist die Editionsgrundsätze Wagners in ihrem Bande folgerichtig einzuhalten. c) Wie es mit den *Bohemica*, beziehungsweise *Slovaca*, in neuem Bande steht.

Ad a) ist vorerst zu sagen, dass eine Veränderung grundsätzlicher Art in der Anlage des Editionsplanes selbst vorgenommen wurde. Ursprünglich sollte nämlich des Werk volltextlich bis zum Ausgange des 14. Jahrhunderts fortgeführt werden. Nun wurde demgegenüber beschlossen in volltextlicher Form nur noch gerade den II. Band (der bis zum Aussterben der Arpadier reicht) zu führen, weitere Bände dann nur in Regestenform vorzubereiten. Dieser Entschluss entspricht offensichtlich jenen Erfahrungen, die ganz allgemein bei der Herausgabe von territorialen Urkundenbüchern gemacht wurden, und ist als durchaus vernünftig und real zu bezeichnen. An zweiter Stelle ist hier folgendes festzustellen: In der kurzen Einleitung der Herausgeberin des II. Bandes wird unter anderem mit einer gewissen Genugtuung etwas sonst allgemein Bekanntes festgestellt, dass sich nämlich im Laufe der letzten Jahre die Möglichkeiten zu Archivreisen bedeutend gebessert haben, wodurch sich dann für die Herausgeberin des Urkundenbuches neue Möglichkeiten (zum Beispiel Urkundensignaturen aus ausländischen Archiven anzugeben oder auch einige Ergänzungen zum ersten Bande vorzulegen) ergaben. Bei dieser Gelegenheit wird auch die Bereitwilligkeit der Archivverwaltungen, namentlich der des Ungarischen Staatsarchivs in Budapest rühmend hervorgehoben. Da nun auch bei Urkunden aus Archiven in der Slowakei Signaturen angebracht werden, ist ersichtlich, dass auch in dieser Richtung Kontakte zustande kamen. Dabei muss allerdings die Frage gestellt werden, warum dann eigentlich handschriftliche Überlieferungen aus den Universitätsbibliotheken in Prag und Krakau der Herausgeberin „nicht zugänglich“ bleiben mussten, wie aus Nr. 4 zu ersehen ist.

Ad b) Frau Lindeck — Pozza ist eine in den Fragen der Editionstechnik bestens eruirte Absolventin des Wiener Instituts noch aus der Zeit vor dem 2. Weltkriege. Ihre Arbeit wurde von mehreren prominenten österreichischen Fachleuten (Prof. Santifaller, Fichtenau, Wagner) tatkräftig unterstützt. Frau Lindeck-Pozza hat ihrer Aufgabe volle zehn Jahre gewidmet. Die erwähnten günstigen Voraussetzungen haben es ihr ermöglicht eine reine Arbeit zu leisten. Im ganzen kann gesagt werden, dass der II. Band des UB in keiner Beziehung dem I. Bande nachsteht. In der Ausarbeitung der Kopfregesten scheint der II. Band sogar besser als der I. zu sein.

Ad c) Der Band enthält eine beträchtliche Anzahl von Urkunden, die als *Bohemica*, beziehungsweise *Slovaca*, zu bezeichnen sind. Die meisten davon beziehen sich auf kriegerische Auseinandersetzungen zwischen Böhmen und Ungarn zur Zeit Ottokars II. Dies dürfte freilich kaum überraschen. Denselben Charakter hatten nämlich vorwiegend die *Bohemica* und *Slovaca* des I. Bandes des UB, wie der Unterzeichnete Gelegenheit hatte in den obenangeführten

Aufsätzen zu zeigen. Ausdrücklich sei aber festgestellt, dass die Herausgeberin teils aus entlenen ungarischen Urkundenpublikationen, teils direkt aus ehemaligen Adelsarchiven viele Urkunden ans Licht gebracht hat, deren Kenntnis für die Herausgeber beider tschechoslowakischer Urkundenbücher von grossen Nutzen ist. Der Unterzeichnete gibt gerne zu, dass ihm das eine oder andere Stück, wie es nun im UB zur Verfügung steht, leicht entgehen könnte.

Als eine Art Gegengabe sei nun schliesslich erlaubt, einige Berichtigungen, beziehungsweise Ergänzungen, auf den Rand des mustergiltigen Bandes zuzuschreiben. Nr. 19 gehört nicht zum 16. Februar, sondern zum 17. Februar des Jahres 1272, hier wäre auch auf RBM (Emler) II, Nr. 772 zu verweisen. Nr. 20 wird ebenfalls in RBM (II, Nr. 783), allerdings irrtümlich, nämlich zum 28. Mai 1272, erfasst. Als Gegenstück zum Friedensvertrag Stephans V. mit Ottokar (Nr. 6 = RBM II, Nr. 752, was ebenfalls zu ergänzen ist) wäre die Urkunden Ottokars vom 13. Juli 1271 (Reg II, Nr. 753) zu berücksichtigen und einzufügen. Offensichtlich gehört in den Band auch die „in castris ante Supronium“ am 3. Oktober 1273 datierte Urkunde Ottokars (Reg II, Nr. 837), dessen Original sich im Wiener Haus-, Hof- und Staatsarchiv befindet.

Jindřich Sebánek

Erich Zöllner, Das Projekt einer babenbergischen Heirat König Heinrichs III. von England. (Archiv für Österreichische Geschichte Band 125. Bausteine zur Geschichte Österreichs, str. 54–75. Wien 1966.)

Autor se tu vrací nevelkým, za to nesmírně zajímavým, podnětným a poutavě psaným příspěvkem k vědecké základně, z níž před lety s velkým úspěchem vyšel, totiž k diplomatickému materiálu posledních Babenberků. Podnět k tomu mu patrně dal studijní pobyt v nevyčerpatelných archívech londýnských, kde se mu dostalo do ruky několik, z části neznámých, z části v literatuře nevyužitých diplomatických dokumentů, které se týkají sňatkových plánů, jejichž jedním polem byl mladý anglický král Jindřich III., druhým pak nejprve česká princezna Anežka a pak babenberská (rakouská) princezna Markéta, dvě nešťastné nevěsty a takřka románově proslulé oběti sňatkové dynastické politiky své doby. Stať Zöllnerovu možno tak označit i jako pozoruhodný příspěvek k našim domácím dějinám; obě hrdinky příběhů, jež před čtenářem autor rozvíjí, patří totiž do českých dějin (Markéta, zejména jako pozdější manželka Přemysla II.). Je pak velmi poučné srovnat, co o všech příslušných věcech shromáždil na jedné straně Novotný (I, 3, str. 563 a násl.), na druhé pak Zöllner. Přímou za senační je třeba označit Zöllnerův nálezk listu otce Markétina, Leopolda VI. Babenberského, do Anglie, zejména, když se mu podařilo jeho autenticitu ověřit diplomaticky, totiž paleografickým důkazem. O nic menší význam nemá pak to, co Zöllner zjistil z historie pobytu rakouského vyjednávače mistra Bernarda v Anglii. Každá stránka spisku prozrazuje také, jak jeho autor suverénně ovládá souvislosti velké evropské politiky 13. věku. Jen jednu drobnou připomínku mám, že by totiž odkazy na ODM II. (str. 69 pozn. 40) bylo na místě nahradit odkazy na CDB.

Jindřich Sebánek

Slovenská archivistika. Ročník I, číslo 1, 2, hlavní redaktor Michal Kušík, vydala Slovenská archivní správa Bratislava, 1966, str. 464, 80.

Účelem těchto řádků je upozornit na nový v nadvise uvedený časopis, jehož první ročník byl ve dvou pěkně vypravených a dosti objemných sešitech vydán brzy po sobě na sklonku r. 1966 a na počátku r. 1967. V tomto upozornění je pak jisté na snadě zastavit se především u dvou otázek povahy základní, za jakých podmínek a z jakých polnutek totiž nový časopis vznikl a jaký hodlá plnit program.

Oběma je přímo věnován dosti obsáhlý redakční úvodní článek M. Kušíka (číslo 1, str. 5–16) nadepsaný: *Slovenská archivistika a jej program*, z něhož tu budíž zachyceno asi toto: K otázce prvé konstatuje autor především, že slovenské archivnictví prodělávalo a prodělává od osvobození r. 1945 do současnosti rušný a bohatý rozvoj, tak jako archivnictví v našem státě vůbec, že však trpělo zřejmě po stránce teoretické jistou izolovaností. Tuto izolovanost je třeba chápat — praví Kušík — jako následek „zo zaostávania a o jeho pretrvavani na základe historických činiteľov“ jako „dětskou nemoc“ každé počínající archivní organizace. Na Slovensku se totiž přes „kladný nábeh“ z r. 1940 (o němž se Kušík zmiňuje) s archivnictvím r. 1945 teprve začínalo. K tomu je na místě připomenout na příklad autorovo zjištění, že za celé období od r. 1918 do r. 1944 nevyšel na Slovensku ještě vůbec ani jediný skutečný článek z oboru archivní teorie a praxe, a že po r. 1945 slovenský podíl na celku archivně-teoretické produkce domácí zůstal nápadně slabý.

Autor dále líčí, kterak na Slovensku se přesto brzy po r. 1945 začaly ozývat hlasy, zasazu-